

ken Hjælp de behøve og kunne vente, og jeg tror, at det vil være lidet gaanligt at opføre en Hjælp til dem paa Finantsloven for i Nar for netop derved senere at være Herre over at kunne tilbagefalde, begrænse og modificere denne Hjælp, da Fabrikkerne derved ville komme ind under en permanent Usikkerhedsstilstand, som virkelig ikke vil være til deres Gavn. — Jeg tror, at vil man gjøre Noget for Fabrikkerne, gjør man rettest i fra ethvert Synspunkt at gjøre det ved denne Lov. Jeg vil meget ønske, at der til 2den Behandling vil fremkomme bestemte Forslag om en saadan Understøttelse til Fabrikkerne; thi det forekommer mig, at saa længe vi kun have at gjøre med løse Antydninger af saadanne mulige Forslag, bevæge vi os paa en temmelig vag Grund, og at Diskussionen vil faae et langt fastere Fod, naar der fremkom bestemte Forslag om, hvad der i saa Henseende skulde gjøres. Jeg veed ikke, om dette just skulde kunne opnaas ved at henvise dette Forslag til et Udvalg. Erfaringen fra det andet Thing taler for saa vidt derimod, som den viser, at Udvalgets Undersøgelse der ikke har ført til Opstillingen af saadanne Forslag. Jeg tror, at det vil være nok saa heldigt, om de Herrer, der interessere sig for denne Sag, underhaanden ville enes om at stille Forslag til 2den Behandling. Det vil da være muligt, hvis man anfaa det for hensigtsmæssigt, at standse Behandlingen og henvise Sagen til et Udvalg.

Spvad imidlertid selve Spørgsmaalet angaar, om der skal ydes Fabrikkerne en saadan Stats-hjælp af den ene eller af den anden Art og af det ene eller af det andet Omfang, saa tilstaar jeg, at Spørgsmaalet i Dieblisset ikke staar ubetinget klart for mig, men jeg ønske gjerne at hjerne forskellige efter min Mening uoedkommende Betragtninger, som ere gjorte gjældende i denne Sag. — Det er en Selvsjølge, at det maa anses for meget beklageligt, om de betydelige Kapitaler, der ere anbragte i dette Foretagende, skulde gaa helt tabt, og om den ualmindelige Dygtighed og Indsigt, hvormed dette Foretagende er indledet, i Stedet for at faae en passende Løn, kun skulde lede til de Paagjældendes Ruin. Jeg har personlig en saa stor Interesse for dette Foretagende og en saa stor perso. lig Sympathi for de Paagjældende som Noget her i denne Sal, men jeg tror, at disse Hensyn ingenlunde kunne være af nogen afgjørende Betydning; thi der er jo mangfoldige andre Tilfælde, hvor akkurat det Samme kunde gjøres gjældende; der er jo desværre i Dieblisset Fabrikforetagender nok, der have at kæmpe med overordentlige Vanstkeligheder, og til Fordeel for hvilke akkurat det Samme kunde gjøres gjældende, uden at der, saa vidt jeg tror, kan være Tale om, at man vil komme dem til Hjælp paa lignende Maade. Der er endvidere henvist til den Betydning, som disse Fabrikker have for Arbejderne. De Udtalelser, der i saa Hens-

seende ere fremkomne i modsat Retning, vidne om, at ogsaa meget forskellige Betragtninger herom kunne gjøres gjældende. For mig stiller det sig ingenlunde som noget Afgjort, at disse Fabrikker have en saa ubetinget gaanligt Indflydelse paa Arbejderforholdene. Det tror jeg vel vil kunne siges i Ualmindelighed, at enhver ny Fabrik, der oprettes i Dieblisset, fremkalder en stærkere Efterspørgsel efter Arbeidskraft og bidrager til at hæve Lønnen, men Spørgsmaalet bliver, om ikke denne stærkere Efterspørgsel efter Arbeidskraft ogsaa senere vil fremkalde et tilsvarende større Udbud af Arbeidskraft, og om denne Løften af Arbeidslønnen saaledes vil blive permanent. Det er et vanskeligt Spørgsmaal at besvare, men jeg tror i det Hele taget, at dersom vi gjøre dette til det Afgjørende, blive vi bragte langt videre, end vi ønske at gaa; thi det gjælder saa godt som i alle Tilfælde, at, hvor alt bestaaende Fabrikker komme til at kæmpe med Vanstkeligheder, som ikke kunne overvindes, saa at de maa nedlægges, vil det være høist sørgeligt for den paagjældende Arbejderbefolkning. Skulle vi da komme de paagjældende Fabrikker til Hjælp, tror jeg, at det vil drage Konsekvenser efter sig, som man neppe vil være tilbøjelig til at gaa ind paa. Man har endvidere henvist til den Betydning, det vil have for Landet, og det er en Betragtning, som navnlig er kommen frem i det andet Thing, om Landet selv kunde forsyne sig med Sukker og selv producere, hvad det i saa Henseende behøver. Man har opstillet Beregninger om, at naar vi selv producerede de 48 Millioner Pund Sukker, som vi aarlig forbruge, vilde det være en ren Gevinst af 12 Millioner Kr. om Aaret, og man har anstillet videre Beregninger over, hvoreledes denne Indtægt vilde komme de forskjellige Klasser til Gode. Jeg skal ikke opholde mig ved denne Beregning, som der nok kunde gjøres forskellige Bemærkninger ved, men skal kun gjøre gjældende, at det jo vilde kunne føre Sagen langt videre. Med lige saa god Høje kunde man sige, at hvis vi selv kunde producere alle de Manufakturvarer, som vi bruge, og for hvis Indsørfel vi aarlig udgive 40 Millioner, vilde det være en lige saa stor Indtægt og Besparelse for Landet og saa fremdeles; men jeg tror, at hele denne Betragtning i væsentlig Grad er urigtig. Det er en lignende Betragtning, som man har set komme frem i Tydskland, idet der i disse Dage er fremkommet en lille Notits dekom efter et eller andet tydsk Tidsskrift, en Betragtning om, hvilken Rigdom Landet har forskaffet sig ved selv at producere sit Sukker. Det er gjort gjældende, at Tydskland ved i 14 Nar at producere for mellem 16 og 17 Millioner Mark Sukker har beriget Landet med mellem 130—150 Millioner Mark om Aaret. Paa en vis Maade er Beregningen rigtig, men det er en Selvsjølge, at dersom man havde anvendt den